

Кратък текст

Формиране на умения за действия при бедствия, аварии и кризисни ситуации

Силен вятър, буря, ураган, вихрушка, торнадо

Представлява движение на въздуха с голяма скорост/сила. Може да се наблюдава чупене на клони, огъване, а дори и изкореняване на дървета; разрушение на комини, антени, рекламни пана, покриви на сгради; поваляне на електрически стълбове; преобръщане на автомобили. Могат да бъдат наранени хора или животни. В морето се образуват големи вълни. Чува се силно бучене.

Защитни действия и поведение:

- Много е важно да се съобразяваме с прогнозата за времето
- При силен вятър не трябва да излизаме от къщи или да влезем в сграда, ако сме навън;
- В училище: трябва да следваме инструкциите на учителя/спасителя.
- Къщи: да се затварят добре прозорците и вратите. Да се търси убежище в мазето, ако е необходимо.
- На улицата: да се потърси подслон в обществена сграда или подлез. Придвижване по открити пространства, далеч от постройки, дървета, комини, ел. стълбове.
- На морето: да се влиза в морето само на охраняемите места, да се спазва сигнализацията на спасителите. Да не се влиза с надуваеми лодки, водни колела.
- В планината: да се потърси подслон или завет в гористите местности или откъм подветрената страна на билата. Да се внимава за опасност от падащи дървета.
- На полето: да се потърси подслон далеч от дървета, надвиснали скали, електропроводи (откъм подветрената страна на хълм или във вдлъбнатина).

Гръмотевична буря, мълнии, кълбовидна мълния

Гръмотевичната буря е природно явление, характеризиращо се като бедствие. Всяка година в началото и края на лятото се разразяват бури, придружени от гръмотевици и мълнии. Мълниите могат да причинят пожари, да поразят хора и животни. Мълнията има зигзагообразна форма и в нея има електричество. Тя „обича“ дървета, вода, живи организми. Опасни са електрически стълбове, метални предмети, велосипед, въдица и други метални предмети. Автомобилът е едно от най-защитените места по време на гръмотевична буря, както и други метални кабинни. Това е така, защото електричеството преминава по бронята и „изтича“ в земята.

Кога опасността от мълния е най-голяма?

Като видите светкавица, бройте до 10. Ако гърмът дойде след това число, значи е достатъчно далече. Ако не успеете да преброите до 10, опасността е голяма.

Защитни действия и поведение

- Не стой под дърво, електрически стълб, трафопост
- Ако си на велосипед – веднага слез от него и избягай настрани
- Ако държиш метални предмети – захвърли ги
- Освободи се от телефона
- Ако си в автомобил – не го напускай

Практически съвет:

- Клекни
- Прилепи плътно коленете
- Наведи главата надолу
- Притисни колене до гърдите

Снежна буря, виелица, снеговалеж, заледяване

Защитни действия и поведение

- Запасяване с продукти от първа необходимост при прогноза за продължителна снежна буря.
- Да се ограничава излизането навън пеша или с автомобил, ако не се налага.

- Да се носят топли и удобни дрехи и обувки, шапки, ръкавици, шалове.
- Хората да избягват да се движат сами извън населени места.
- Да се избягва преминаването в близост до сгради със стръмни покриви – съществува опасност от свличане на снежни маса
- Да се избягва движението по заледени участъци (да се носят обувки с грайфери).
- Да не се преминава под стрехи с образувани ледени висулки.
- Ако измръзнем: в никакъв случай да не се топлим директно на печката. Измръзналите ръце да се трият една в друга, докато се стоплят. Да се завием с одеало
- Ако останем през нощта в гората и има сняг в никакъв случай да не заспиваме. Да се опитаме да се свържем с някого

Земетресение

Земетресението е раздвижване на земни пластове. Земетресението не може да бъде предсказано или предотвратено. Неговата продължителност не е голяма, но последствията са тежки. Силни земетресения възникват и под океаните и моретата или в близост до техните брегове. Тогава във водата се образуват вълни, познати с японското название цунами, което означава „големи вълни в заливите”. Движението на тези вълни е много бързо и понякога надминава 700 км в час.

Защитни действия и поведение

- Вкъщи трябва да имате на удобно място, фенерче, транзистор, резервни батерии, чантичка за документи и ценни вещи, аптечка с лекарства, свирка, по една топла дреха за всеки, резерв от храна и вода.
- Не поставяйте тежки, лесно падащи предмети на високи места.
- Съхранявайте пожароопасните вещества и отрови в плътно затворени съдове.
- Оставете свободен входа на жилището и не го задръствайте с предмети.
- Помислете и определете в жилището си най-безопасното място.
- Имайте предвид, че при земетресение най-опасни са балконите, външните стени, стълбищата и асансьорите.

- Не трябва да напускате жилището, училището и изобщо сградата, в която се намирате, освен ако бихте могли да излезете на открито за около 10 секунди.
- Заемете най-безопасното място в сградата – под рамката на вратата, близо до вътрешна стена, колона, под стабилна маса.
- След първите вибрации люлеенето ще се засилва, запазете самообладание и не тичайте към асансьорите и стълбите.
- Ако сте на улицата, застанете далеч от сгради и далекопроводи.
- Ако по време на труса се намирате зад волана, спрете на открито, безопасно място и изчакайте.
- В обществения транспорт е по-добре да изчакате края на труса в превозното средство.
- Изключете електричеството, газта и водата.
- Вземете подготвения багаж и бързо напуснете сградата.
- Слезте по стълбите, не ползвайте асансьор.
- Дайте предимство за майките с деца и за възрастните хора.
- Отдалечете се на открито място, най-малко на разстояние равно на височината на най-близката постройка.
- Не заставайте под далекопроводи, електрически, трамвайни и тролейбусни мрежи. Окажете първа помощ, ако около вас има пострадали.
- Можете да влезете в жилището си само след основен оглед на сградата и проверка, направена от компетентните органи.
- Не претоварвайте телефонните линии с ненужни телефонни разговори, кратко съобщете на близките си, че сте живи и здрави.
- Спазвайте лична хигиена и не пийте вода от непроверени източници. След земетресение има опасност от възникване на епидемии.
- По време на бедствия нараства престъпността, бъдете внимателни, пазете имуществото си и сигнализирайте при констатиране на нередности.
- Да не се допуска паника и да се действа организирано и уверено.
- При усещане на първите признаци на земетресение да не се напуска сградата самостоятелно от ученици или учители.
- След преминаване на първия трус незабавно да се изключат отоплителните и нагревателните уреди в класните стаи,

канцелариите, коридорите, работилниците, кабинетите, лабораториите и други.

Пожари

При пожар се развиват високи температури, които оказват вредно въздействие върху човешкия организъм и предизвикват изгаряне по тялото. Нагорещените газове, които се отделят при пожар, предизвикват увреждания на лигавицата на дихателната система и очите. Вдишването им може да доведе до задушаване, загуба на съзнание, отравяне.

Защитни действия и поведение

- При възникване на пожар никога не трябва да се влиза в гардероби или да се крият децата под легла и шкафове.
- Ако в случай на пожар трябва да се остане в апартамента, влезте в банята, уплътнете вратата с мокри кърпи или дрехи и пуснете душа. Обливането с вода е необходимо, за да не прегрее организъмът.
- На пострадалия се дава вода, подсладена течност.
- При запалване на дрехите, те трябва да се загасят чрез покриване с одеяло или палто (по възможност намокрени), да се залее с вода или да се съблекат.
- Прави се суха стерилна превръзка на изгорялата повърхност.
- При наличие на мехури те не трябва да се разкъсват поради опасност от инфекция. Посочват се местата в училище, където са поставени пожарогасители и кофпомпи, с които се действа според Плана на училището за действия при пожар.
- Ако сте на училище и чуете сигнал за пожар: останете на място и слушайте указанията на учителя си, вземете си чантата и незабавно напуснете класната стая, поставете си кърпа на носа и устата и ниско приведени напуснете училищната сграда, изпълнявайки указанията на училищното ръководство, изкачете се на горните етажи, ако пожарът е на по-долен.
- Ако нещо дими у вас, а си сам: излизаш навън, звъниш на 112 и обясняваш ситуацията, звъниш на родителите си. Самостоятелно потушаване на пожар е строго забранено
- В случай на пожар или риск от изтичане на газ трябва спешно да се напусне апартамента. Ще провериш дали газта е изключена, ще се

обадиш на 112 и на родителите си и няма да палиш печката, а ще излезеш навън. Не се срамувай и не се паникосвай – фалшивото обаждане е по-добро от експлозия

Дълъг текст

Формиране на умения за действия при бедствия, аварии и кризисни ситуации

Преди да говорим за формиране на умения за действия при бедствия, аварии и кризисни ситуации трябва да кажем нещо много важно: всеки трябва да знае трите си имена, адреса, на който живее, наизуст телефона си, телефона на родителите си и телефон 112 за сигнализиране на нужда от помощ при кризисна ситуация.

Какво е бедствия, аварии и кризисни ситуации? Появяват се при природните явления: силен вятър, буря, ураган, мълния, земетресение, наводнение, свлачище, лавина, градушка, големи снежни натрупвания, замръзвания, суши, горски пожари, масови заболявания от епидемичен характер, нашествие на вредители

1. Силен вятър, буря, ураган

Представлява движение на въздуха с голяма скорост/сила. Може да се наблюдава чупене на клони, огъване, а дори и изкореняване на дървета; разрушение на комини, антени, рекламни пана, покриви на сгради; поваляне на електрически стълбове; преобръщане на автомобили. Могат да бъдат наранени хора или животни. В морето се образуват големи вълни. Чува се силно бучене.

2. Торнадо

Торнадото е най-разрушителното природно бедствие, което може да сполети човека. Думата произлиза от испанското понятие “tornado” - “буря”. То представлява бързо въртяща се въздушна тръба, достигаща до земята, **образувана от гръмотевичен облак**. Торнадото може да преобърне автомобили, да разруши къщи и дори да дерайлират влакове. Бързината на въртене варира от 480 до около 800 км/ч, а скоростта на придвижване – от 10 до 110 км/ч. Предпазване – полезни съвети

3. Вихрушка

Вихрушката представлява въртяща се въздушна маса. За разлика от торнадото, тя възниква при горещо и сухо време и се движи нагоре. Дължината ѝ може да достигне няколкостотин метра.

Общи съвети за поведение

- Много е важно да се съобразяваме с прогнозата за времето;
- При силен вятър не трябва да излизаме от къщи или да влезем в сграда, ако сме навън;
- трябва да следваме инструкциите на учителя/спасителя.

Къщи / в сграда

- Да се затварят добре прозорците и вратите.
- Да се търси убежище в мазето, ако е необходимо.

На улицата

- Да се потърси подслон в обществена сграда или подлез.
- Придвижване по открити пространства, далеч от постройки, дървета, комини, ел. стълбове.

На морския бряг или в морето

- Да се влиза в морето само на охраняемите места, да се спазва сигнализацията на спасителите.
- Да не се влиза с надуваеми лодки, водни колела.

В планината

- Да се потърси подслон или завет в гористите местности или откъм подветрената страна на билата.
- Да се внимава за опасност от падащи дървета.

На полето

- Да се потърси подслон далеч от дървета, надвиснали скали, електропроводи (откъм подветрената страна на хълм или във вдлъбнатина).

Въпрос: Какво ще направиш, ако те нападат кучета?

Отг. Не бягай и не им обръщай гръб. Огледай се дали наблизо има възрастни хора и ги повикай на помощ. Ако няма, се отдалечи бавно, като отстъпваш назад с лице към тях. Не проявявай страх, не ги гледай в очите и в никакъв случай не бягай. Ако имаш в теб някакъв предмет, топка,

игралка, шише вода, каквото и да е, хвърли го колкото може по-далеч, те ще хукнат след него. И след това можеш да побегнеш до безопасно място.

4. Гръмотевична буря, мълнии, кълбовидна мълния

Бурята е природно явление, характеризиращо се като бедствие. Всяка година в началото и края на лятото се разразяват бури, придружени от гръмотевици и мълнии. Мълниите могат да причинят пожари, да поразят хора и животни. България е регион със силна гръмотевична активност. За една година над територията на страната падат стотици хиляди мълнии. Мълнията има зигзагообразна форма и в нея има електричество. Тя „обича“ дървета, вода, живи организми. Мълнията „обича“ по-високите и разлистени дървета – например, дъба, а не бора и елата. Най-сигурен като място за укритие е букът. Опасни са електрически стълбове, метални предмети. Автомобилът е едно от най-защитените места по време на гръмотевична буря, както и други метални кабинни. Това е така, защото електричеството преминава по бронята и „изтича“ в земята.

Кога опасността от мълния е най-голяма?

Като видите светкавица, бройте до 10. Ако гърмът дойде след това число, значи е достатъчно далече. Ако не успеете да преброите до 10, опасността е голяма.

Практически съвет:

- Клекни
- Прилепи плътно коленете
- Наведи главата надолу
- Притисни колене до гърдите

Въпрос: Какво ще направиш, ако си навън по време на буря и гръмотевици?

Отг. Ще потърсиш подслон в постройка, сграда, но не и под дърво. Ще стоиш далеч от жици и електрически стълбове, от метални предмети, включително колелото ти и въдицата, ако си рибар.

Въпроси към всички: Отговорете кои места са опасни и кои безопасни при буря /с минус са отбелязани опасните, а с плюс – безопасните/

- В края на гора, където има високи дървета. По върхове на могили и дюни.
- В близост до мачта или стълб за високо напрежение.
- + В сграда със затворени прозорци и врати.
- До метални огради или други метални съоръжения – люлки, катерушки и др.
- Във или около воден басейн.
- + В автомобил.
- На колело.
- Под единично дърво със стърчащи навън клони.
- + В дълбока пещера.

Снежна буря, снеговалеж, заледряване

5. Снежна буря

Снеговалеж, съчетан със силен вятър (над 5м/сек). Природното явление възниква при температура на въздуха под 0оС. През зимния период в България се създават условия за формиране на снежни бури, най-често в Североизточна България и във всички наши планини през месеците декември, януари и февруари.

6. Виелица

Силен вятър по време на снеговалеж или след скоро паднал пухкав сняг, който вятърът вдига от земята и носи в атмосферата.

7. Заледряване

Заледряване се получава, когато при понижаване на температурата под 0 С замръзват размекнат сняг или дъжд. Могат да се образуват висулки, понякога с дължина над 2 метра.

Защитни действия и поведение

- Запасяване с продукти от първа необходимост при прогноза за продължителна снежна буря.
- Да се ограничава излизането навън пеша или с автомобил, ако не се налага.
- Да се носят топли и удобни дрехи и обувки, шапки, ръкавици, шалове.

- Хората да избягват да се движат сами извън населени места.
- Да се избягва преминаването в близост до сгради със стръмни покриви – съществува опасност от свличане на снежни маса
- Да се избягва движението по заледени участъци (да се носят обувки с грайфери).
- Да не се преминава под стрехи с образувани ледени висулки.

Полезни съвети

Какво да направим, ако измръзнем?

- В никакъв случай да не се топлим директно на печката
- Да се завием с одеало

Какво да правим, ако останем през нощта в гората и има сняг?

- В никакъв случай да не заспиваме
- Да се опитаме да се свържем с някого

Въпрос към всички: Какво ще направиш, ако те поканят да играеш на замръзнала река или езеро? Ще отидеш ли?

Отг. Да се пързалияш на замръзнала река или язовир е строго забранено. Няма изключения.

8. ЗЕМЕТРЕСЕНИЕ

Земетресението е раздвижване на земни пластове. Земетресението не може да бъде предсказано или предотвратено. Неговата продължителност не е голяма, но последствията са тежки. Силни земетресения възникват и под океаните и моретата или в близост до техните брегове. Тогава във водата се образуват вълни, познати с японското название цунами, което означава „големи вълни в заливите”. Движението на тези вълни е много бързо и понякога надминава 700 км в час.

Полезни съвети

- Вкъщи трябва да имате на удобно място, фенерче, транзистор, резервни батерии, чантичка за документи и ценни вещи, аптечка с лекарства, свирка, по една топла дреха за всеки, резерв от храна и вода.

- Не поставяйте тежки, лесно падащи предмети на високи места. Съхранявайте пожароопасните вещества и отрови в плътно затворени съдове.
- Оставете свободен входа на жилището и не го задръствайте с предмети.
- Помислете и определете в жилището си най-безопасното място.
- Имайте предвид, че при земетресение най-опасни са балконите, външните стени, стълбищата и асансьорите.
- Не трябва да напускате жилището, училището и изобщо сградата, в която се намирате, освен ако бихте могли да излезете на открито за около 10 секунди.
- Заемете най-безопасното място в сградата – под рамката на вратата, близо до вътрешна стена, колона, под стабилна маса.
- След първите вибрации люлеенето ще се засилва, запазете самообладание и не тичайте към асансьорите и стълбите.
- Ако сте на улицата, застанете далеч от сгради и далекопроводи.
- Ако по време на труса се намирате зад волана, спрете на открито, безопасно място и изчакайте.
- В обществения транспорт е по-добре да изчакате края на труса в превозното средство.
- Изключете електричеството, газта и водата.
- Вземете подготвения багаж и бързо напуснете сградата.
- Слезте по стълбите, не ползвайте асансьор.
- Дайте предимство за майките с деца и за възрастните хора.
- Отдалечете се на открито място, най-малко на разстояние равно на височината на най-близката постройка.
- Не заставайте под далекопроводи, електрически, трамвайни и тролейбусни мрежи. Окажете първа помощ, ако около вас има пострадали.
- Можете да влезете в жилището си само след основен оглед на сградата и проверка, направена от компетентните органи.
- Не претоварвайте телефонните линии с ненужни телефонни разговори, кратко съобщете на близките си, че сте живи и здрави.
- Спазвайте лична хигиена и не пийте вода от непроверени източници. След земетресение има опасност от възникване на епидемии.

- По време на бедствия нараства престъпността, бъдете внимателни, пазете имуществото си и сигнализирайте при констатиране на нередности.
- Да не се допуска паника и да се действа организирано и уверено.
- При усещане на първите признаци на земетресение да не се напуска сградата самостоятелно от ученици или учители.
- След преминаване на първия трясък незабавно да се изключат отоплителните и нагревателните уреди в класните стаи, канцелариите, коридорите, работилниците, кабинетите, лабораториите и други.

9. Наводнение, порой, свлачище

Наводнението е временно заливане с вода на значителна територия, в резултат на действието на природни сили (обилни валежи, интензивно снеготопене) или разрушени съоръжения – язовирни стени, диги и др. Наводнението е бедствие, което в известна степен се поддава на прогнозиране.

Правила за поведение

Правила за поведение в училище

- Да се запази спокойствие.
- Да се изпълняват указанията на учителите и училищното ръководство.
- Да съгласува поведението си със своите съученици, за да се избегнат бедствени ситуации.

Правила за поведение у дома

- Да се запази спокойствие.
- Ако са сами възрастни, трябва да се свържат с родителите си и да потърсят помощ
- Да се следят информацията за обстановката по телевизията и да се изпълняват точно указанията на
- Да си подготвят личен багаж в случай на временно извеждане (евакуация) – лични документи, храна, дрехи, вода, медикаменти.
- Да се изключат осветлението и отоплението.
- Да се затворят прозорците и вратите, да се заключи жилището и да се напусне по най-бързия начин
- При невъзможност да се напусне застрашения район, да се заемат горните етажи, покривът на сградата.

Важно е да се знае

- Наложително е да знаете от кои реки, язовири и други водоеми близо до вашето населено място може да се очаква наводнение.
- Ако вашето жилище, селскостопанска сграда или друг имот се намират в непосредствена близост до река и попадат в заливната ѝ зона, поддържайте връзка с органите на МИС, особено в периоди на проливни дъждове
- Не изхвърляйте строителни и битови отпадъци в коритата на реките, това намалява проводимостта им
- Ако живеете близо до река и забележите, че коритото и пространствата под мостовете не са почистени от отпадъци, строителни материали, дървета и други, ако има постройки в заливните зони, сигнализирайте

Въпрос към всички: Можеш ли да отваряш аптеката, когато родителите ти не са въщи?

Отг. Не. Можеш да използваш лепенка за малки ранички. При всички случаи се обаждаш на родителите си, ако има здравословен проблем от каквото и да е естество.

10.Пожари

Откриването на огъня е важно събитие в човешката история. Първите хора палели огън като търкали едно в друго две сухи дървета. Ако човек бил по-опитен, това му отнемало 10-20 минути. Те се научили да го използват 40 000 г. пр. н.е., за да си готвят, да се топят. Огънят е верен приятел на хората, но често е опасен.

Специално внимание следва да се обърне на: използването на електричеството и опасността от претоварване на електрическата мрежа, на поддържането на електрически уреди в изправност, на опасността от възникване на къси съединения и др.

При пожар се развиват високи температури, които оказват вредно въздействие върху човешкия организъм и предизвикват изгаряне по тялото. Нагорещените газове, които се отделят при пожар, предизвикват увреждания на лигавицата на дихателната система и очите. Вдишването им може да доведе до задушаване, загуба на съзнание, отравяне.

При възникване на пожар никога не трябва да се влиза в гардероби или да се крият децата под легла и шкафове.

Ако в случай на пожар трябва да се остане в апартамента, то трябва детето да влезе в банята, да уплътни вратата с мокри кърпи или дрехи и да пусне душа. Обливането с вода е необходимо, за да не прегрее организъмът.

Какво да правим?

- На пострадалия се дава вода, подсладена течност.
- При запалване на дрехите, те трябва да се загасят чрез покриване с одеяло или палто (по възможност намокрени), да се залее с вода или да се съблекат.
- Прави се суха стерилна превръзка на изгорялата повърхност.
- При наличие на мехури те не трябва да се разкъсват поради опасност от инфекция. Посочват се местата в училище, където са поставени пожарогасители и кофопомпи, с които се действа според Плана на училището за действия при пожар.

Автомобилите на „Пожарна безопасност и спасяване” към МВР) са боядисани в сигнално червен цвят и имат бели ивици. Когато пътуват към мястото на пожара, те имат предимство, за да могат да се движат максимално бързо. Затова и предупреждават останалите участници в движението със светлинни и звукови сигнали.

Ако сте на училище и чуете сигнал за пожар, Вие:

- ще останете на място и ще изслушате указанията на учителя си
- ще си вземете чантата и незабавно ще напуснете класната стая
- ще си поставите кърпа на носа и устата и ниско приведени ще напуснете училищната сграда, изпълнявайки указанията на училищното ръководство
- ще се изкачите на горните етажи, ако пожарът е на по-долен.

Опасност от пожар в горите и селското стопанство

Действията ни при горски пожар трябва да са следните:

- Съобщете за пожара в най-близкото населено място или горски дом.

- Определете посоката на вятъра и напуснете района, който ще попадне в обсега на пожара.
- Ако сте блокирани от огъня, потърсете естествени препятствия – просеки, пътища, поляни, сечища или други голи места. Използвайте водата, ако има наблизо река - намокрете дрехите и тялото си или се потопете в нея.
- Покрийте откритите части на тялото, пред устата и носа си поставете намокрена кърпа или плат. Придвижвайте се приведени.
- Ако горящата площ е малка, опитайте се сами да изгасите пожара, като използвате върхна дреха или сноп набързо начупени клони, с които удряйте пламъците. Ограничете пожара, като съберете сухите клони и листа по пътя на разпространение на горенето. Дрехите не се свалят - те поемат част от топлината.
- При действията си изхождайте от обстоятелството, че пожарът се разпространява по-бързо по посока на вятъра и по склон - от ниските части към върха.
- Оказвайте помощ и съдействие на екипите при локализиране на пожарите и за евакуиране на хората и животните от района на пожара.

Въпрос към всички: Какво ще направиш, ако нещо дими у вас, а си сам?

Отг. Излизаш навън, звъниш на 112 и обясняваш ситуацията, звъниш на родителите си. Самостоятелно потушаване на пожар е строго забранено
В случай на пожар или риск от изтичане на газ трябва спешно да се напусне апартамента.

Въпрос към всички: Какво ще направиш, ако усетиш мирис на газ вкъщи?

Отг. Ще провериш дали газта е изключена, ще се обадиш на 112 и на родителите си и няма да палиш печката, а ще излезеш навън. Не се срамувай и не се паникосвай – фалшивото обаждане е по-добро от експлозия

